

ISSN 1330-0520

UDK 592/599:003.083(807.1/862)

KRATICE SISTEMATSKIH NAZIVA*

ZDRAVKO ŠTEVČIĆ

Institut »Ruđer Bošković«, Zavod za istraživanje mora, 52210 Rovinj

JOSIP BALABANIĆ

Hrvatski prirodoslovni muzej, Demetrova 1, 10000 Zagreb

U znanstvenoj literaturi iz sistematike ima mnogo kratica, u pravilu i većinom latinskih naziva (termina). One često predstavljaju poteškoće, osobito početnicima (kao npr. u čemu je razlika između spp. i ssp.?). Razlog tome leži, najprije, u siromaštvu naše literature koja bi se iole sustavno bavila problemima sistematike a, zatim, u nedovoljnom učenju latinskog jezika u našim školama, izuzevši klasične gimnazije. Naravno, značenje kratica može se naći u sistematskoj literaturi, ali s tumačenjem na nekom stranom jeziku, što početnicima može stvarati dodatne poteškoće. Zato, da bismo pomogli boljem razumijevanju sistematske literature, evo kratkog tumačenja nekih najčešćih kratica. U skladu s postavljenim ciljem, dajemo najprije kraticu, zatim njezin neskraćen oblik i, napokon, najbliži hrvatski prijevod. Kako u stručnoj literaturi ima i nekih termina koji se najčešće ne skraćuju, učinilo nam se uputnim na kraju donijeti i neke takve izraze.

U sistematskoj literaturi najčešće su, dakle, ove lat. kratice:

a.	(<i>anno</i>)	= godina, u godini, godine
ab.	(<i>aberratio</i>)	= skretanje, odstupanje, aberacija
adv.	(<i>advena</i>)	= pridošlica, strani, uveden (unesen)
ad. int.	(<i>ad interim</i>)	= privremeno, uvjetno, provizorno
aff.	(<i>affinis</i>)	= blizak, sličan, srodan (s), (ali ne istovjetan s)
al.	(<i>alii</i>)	= drugi
anon.	(<i>anonymus</i>)	= bezimen, nepotpisan, bez imena autora

* This article is intended to be of a practical use to Croatian readers. Editor.

ap.	(<i>apud</i>)	= u (publikaciji s nekim), u, kod, pri
auct.	(<i>auctorum</i>)	= (od) autora / množ. /
c.	(<i>cum</i>)	= s(a)
c.	(<i>communis, -e</i>)	= običan (-a, -o), čest(-a, -o)
cc.	(i ccc.) (<i>communissimus, -a, -um</i>)	= vrlo običan (-a, -o), vrlo čest (-a, -o)
ca.	(<i>circa</i>)	= otprilike, oko
cet.	(<i>cetera</i>)	= drugo, ostalo, ino
cf., cfr.	(<i>confer</i>)	= usporedi (s)!, sravni!
cit.	(<i>citatus</i>)	= citiran, naveden
coll	(<i>collegit</i>)	= sakupio, prikupio, sabrao
comb.	(<i>combinatio</i>)	= kombinacija, sklop
comb. nov.	(<i>combinatio nova</i>)	= nova kombinacija
cons.	(<i>conservandus</i>)	= koje ili što valja zadržati, sačuvati, održati (na životu, u upotrebi i sl.)
corr.	(<i>correxít</i>)	= ispravio
cult.	(<i>cultus</i>)	= kultivara, uzgojena biljna svojta
dat.	(<i>datus</i>)	= dan, dat, prihvaćen
ded.	(<i>dedit</i>)	= dao (-la, -lo)
descr.	(<i>descriptio</i>)	= opis
det.	(<i>determinavit</i>)	= odredio
&	(<i>et</i>)	= i, pa, te
e.g.	(<i>exempli gratia</i>)	= na primjer (npr.), primjerice
et. al.	(<i>et alii</i>)	= i drugi
emend.	(<i>emendavit</i>)	= popravio, poboljšao (naziv svojte istog ranga)
e.p.	(<i>ex parte</i>)	= dijelom, djelomice
err. typogr.	(<i>errore typografico</i>)	= tiskarskom pogreškom (u smislu: t. p. došlo je do toga i toga)
etc.	(<i>et cetera</i>)	= i tako dalje (itd.), i drugo (i dr.)
&ct	(<i>et cetera</i>)	= i tako dalje (itd.), i drugo (i tdr.)
excl.	(<i>exclusus</i>)	= isključen
exs., exsic	(<i>exsiccatús</i>)	= osušen
f.	(<i>fide</i>)	= prema, imajući povjerenja (u nekoga)
f.	(<i>forma</i>)	= oblik, forma
f. sp.	(<i>forma specialis</i>)	= poseban oblik
fil.	(<i>filius</i>)	= sin, potomak
gen.	(<i>genus</i>)	= rod
gen. et	(<i>genus novum</i>	
sp. nov.	<i>et species nova</i>)	= novi rod i nova vrsta
gen. nov.	(<i>genus novum</i>)	= novi (novoopisani) rod
gr.	(<i>grupo</i>)	= iz skupine, iz grupe

h.	(<i>hortus</i>)	= vrt
hb. herb.	(<i>herbarium</i>)	= herbar(ij)
hort.	(<i>hortorum</i>)	= vrtni, -a
i.e.	(<i>id est</i>)	= to jest (tj.)
ib., ibid.	(<i>ibidem</i>)	= ondje (gdje je prethodno bilo spomenuto), na istom mjestu, u istome (netom spomenutom) djelu
ic.	(<i>icon</i>)	= ilustracija
id.	(<i>idem</i>)	= isto (djelo), isti (autor)
in adnot.	(<i>in adnotatione</i>)	= u bilješci
in litt.	(<i>in litteris</i>)	= (podatak) u pismu, iz dopisivanja
in sched.	(<i>in schedula</i>)	= na listiću; na etiketi (u herbaru)
incl	(<i>inclusus</i>)	= uključen
ined.	(<i>ineditus</i>)	= neobjavljen
l.c.	(<i>loco citato</i>)	= u prije spomenutom radu, na (u) već navedenom mjestu (djelu)
l.c.p.	(<i>loco citato, pagina</i>)	= u navedenoj publikaciji, strana
lat.	(<i>latus</i>)	= širok
leg.	(<i>legit</i>)	= prikupio, sakupio, sabrao
masc.	(<i>masculus</i>)	= muški
mihi		= (pripada, po) meni, moja je (svojt), ja sam (je) odredio
min. parte	(<i>minore parte</i>)	= manjim dijelom
MS	(<i>manuscriptum</i>)	= rukopis
MSS	(<i>manuscripta</i>)	= rukopisi
mus.	(<i>museum</i>)	= muzej
mut. char.	(<i>mutatis characteribus</i>)	= s promijenjenim, značajkama, karakteristikama
n. (nob.)	(<i>nobis</i>)	= (po) nama (mi smo opisali)
n.	(<i>nomen</i>)	= naziv, ime
n. (nov).	(<i>novus</i>)	= novi
n.n.	(<i>nomen novum</i>)	= novi naziv, novo ime
n.n.	(<i>nomen nudum</i>)	= goli naziv (bez odgovarajućeg opisa)
no	(<i>numero</i>)	= brojem, broj
n.sp.	(<i>nova species</i>)	= nova vrsta
n.v.	(<i>non visum</i>)	= nije viđeno, nisam vidio
nom. abort.	(<i>nomen abortivum</i>)	= naziv suprotan Kodeksu
nom. ambig.	(<i>nomen ambiguum</i>)	= dvosmisleni naziv
nom. conf.	(<i>nomen confusum</i>)	= zbrkani, zbunjujući naziv
nom. cons.	(<i>nomen conservandum</i>)	= naziv koji valja zadržati
nom. dub.	(<i>nomen dubium</i>)	= sumnjiv, dvojben naziv
nom. emend.	(<i>nomen emendatum</i>)	= ispravljen, poboljšani naziv

nom. hybr.	(<i>nomen hybridum</i>)	= kombinirani naziv iz dva ili više već postojećih naziva
nom. inval.	(<i>nomen invalidum</i>)	= nevažeći naziv, dokinut naziv
nom. legit.	(<i>nomen legitimum</i>)	= zakonit, ispravan, važeći naziv
nom. nov.	(<i>nomen novum</i>)	= novi naziv
nom. nud.	(<i>nomen nudum</i>)	= goli, šturi naziv (bez primjerenog opisa)
nom. oblit.	(<i>nomen oblitum</i>)	= zaboravljeni naziv
nom. obsc.	(<i>nomen obscurum</i>)	= najasni naziv
nom. provis.	(<i>nomen provisorium</i>)	= privremeni naziv
nom. rejic.	(<i>nomen rejiciendum</i>)	= naziv koji valja odbaciti
nom. superfl.	(<i>nomen superfluum</i>)	= suvišan naziv
nom. translat.	(<i>nomen translatum</i>)	= preneseni naziv (pri promjene ranga svojte)
non al.	(<i>non aliorum</i>)	= ne od drugih autora, nije tuđe
nov.	(<i>nov-us, -a, -um</i>)	= nov, -a, -o
nov. n.	(<i>nomen novum</i>)	= nov naziv
nov. sp.	(<i>nova species</i>)	= nova vrsta
op. cit.	(<i>opere citato</i>)	= u citiranom djelu (obično bez navođenja stranica)
ordo nat.	(<i>ordo naturalis</i>)	= prirodni red
p.	(<i>pagina</i>)	= stranica (str.)
pp.	(<i>paginae</i>)	= stranice, veći broj stranica, npr. djelo od 270 pp.
p.p.	(<i>pro parte</i>)	= djelomično, djelimice
part.	(<i>partim</i>)	= djelomično, dijelom
prop.	(<i>propositus</i>)	= predložen
prov.	(<i>provisorius</i>)	= privremen, uvjetan, pokusni
q.e.	(<i>quod est</i>)	= što je, a to je
q.v.	(<i>quod vide</i>)	= što vidi, o čemu vidjeti (uputa na mjesto u knjizi)
r.	(<i>rarus</i>)	= rijedak
rr.	(<i>rarissimus</i>)	= vrlo rijedak
recent.	(<i>recentiorum</i>)	= od sadašnjih autora
s.l.	(<i>sensu lato</i>)	= u širem smislu
s.n.	(<i>sine numero</i>)	= bez broja
s.s., s. str.	(<i>sensu stricto</i>)	= u užem smislu
s.a.	(<i>sine anno</i>)	= bez godine (izdanja)
sc.	(<i>scilicet</i>)	= zapravo, naime, u značenju, tj.
sched.	(<i>schedula</i>)	= etiketa, ceduljica
sec.	(<i>secundum</i>)	= po, prema (nekom autoru)
seq.	(<i>sequens</i>)	= sljedeći, idući
ser.	(<i>series</i>)	= serija, niz
s-g, sg.	(<i>subgenus</i>)	= podrod

s-gg, sgg	(<i>subgenera</i>)	= podrodovi /množina/
sp.	(<i>species</i>)	= vrsta
spp.	(<i>species</i>)	= vrste /množina/
sp. ind(et).	(<i>species indeterminata</i>)	= neodređena vrsta
sp. n(ov).	(<i>species nova</i>)	= nova vrsta
spec.	(<i>specimen</i>)	= primjerak
sphalm.	(grč. , -o, pogreška; sphalmata, polat. nom. množ.)	= u zabludi, pogreškom
spp., subsp.	(<i>subspecies</i>)	= podvrsta
sspp.	(<i>subspecies</i>)	= podvrste /množina/
st., stat.	(<i>status</i>)	= rang, status
stat. nov.	(<i>status novus</i>)	= novi (promijenjeni) rang
subgen.	(<i>subgenus</i>)	= podrod
supra cit.	(<i>supra citatum,</i> <i>s. citato, sc. loco,</i> <i>auctore etc.</i>)	= gore navedeno, u gore navedenome
syn.	(<i>synonymon</i>)	= istoznačnica, sinonim
syn. nov.	(<i>synonymum novum</i>)	= nova istoznačnica, novi sinonimi
t., tab.	(<i>tabula</i>)	= tablica
t., tom.	(<i>tomus</i>)	= svezak
tax. vag.	(<i>taxum vagum</i>)	= nesigurna svojta
trans. nov.	(<i>translatio nova</i>)	= novo premještanje svojte (bez promjene ranga)
typ.	(<i>typus</i>)	= tip
typ. cons.	(<i>typus conservandus</i>)	= tip koji valja zadržati, zadržani tip
v., var.	(<i>varietas</i>)	= varijetet, varijanta, inačica
v.	(<i>vide</i>)	= vidi!, pogledaj!
v.	(<i>visum</i>)	= viđeno, utvrđeno
v. vol.	(<i>volumen</i>)	= volumen
v. et.	(<i>vide etiam</i>)	= vidi također (isto tako pogledaj)
viz.	(<i>videlicet</i>)	= zapravo, naime

Dosta je česta ne-latinska kratica:

pers. comm.	(<i>engl. personal communication</i>)	= osobno priopćenje, osobna obavijest
-------------	---	---------------------------------------

Obično se ne skraćuju:

<i>ex parte</i>	= dijelom
<i>fide</i>	= preuzeto (s povjerenjem) od (navedenog) autora
<i>incertae sedis</i>	= nepoznati (nesiguran) položaj u sustavu ili listi (svojt)

<i>lapsus calami</i>	= pogreška u pisanju
<i>nec</i>	= ne, niti
<i>nomen translatum</i>	= ime koje uključuje (!) promjenu ranga svojte
<i>pro</i>	= za, umjesto
<i>sensu</i>	= u smislu, po, prema (autoru, -ima)
<i>seu</i>	= ili
<i>sic</i>	= upravo tako, oprez!, /upozoruje da upravo tako piše/
<i>teste</i>	= prema (usmenom, nepisanom, svjedočenju, = <i>fide</i>)
<i>vide</i>	= vidi!, pogledaj!

Primljeno 15. srpnja 1997.

LITERATURA

- BLACKWELDER, R. E. 1967. Taxonomy – a text and reference book. J. Wiley & Sons. New York. London. Sydney.
- DIVKOVIĆ, M. 1900. Latinsko-hrvatski rječnik za škole. 2. izd. (pretisak, 1980). Kr. Hrvatsko-slavonsko-dalmatinska zemaljska vlada. Zagreb.
- HOLMES, S., 1986. Henderson-s Dictionary of biological terms. 9th ed. LONGMAN, London and New York.
- KLAIĆ, B. 1990. Rječnik stranih riječi. MH, Zagreb
- LINCOLN, R. J. , G. A. Boxhall & P.F. Clark, 1983. A dictionary of ecology, evolution and systematics, Cambridge University Press. Cambridge
- ŠUGAR, I. 1977. Latinsko-hrvatski i hrvatsko-latinski botanički rječnik. Liber. Zagreb.